

มะฮอกกานีใบใหญ่

Swietenia macrophylla King
วงศ์ MELIACEAE

ไม้ต้น ไม้ผลัดใบหรือผลัดใบช่วงต้น สูงได้ถึง 30 ม. เรือนยอดแน่น ลำต้นตรง มีกิ่งใหญ่ เปลือกสีเทาเข้ม แตกเป็นแผ่นเมื่ออ่อน แตกเป็นร่องลึกเมื่อแก่ เปลือกในสีชมพูถึงสีน้ำตาลแดงเข้ม

ใบ : ยาว 20-50 ซม. ใบประกอบแบบขนนกยอคู้ ใบย่อย 3-6 คู่ ออกตรงข้าม กว้าง 3.5-5 ซม. ยาว 9-15 ซม. (ใบบนใหญ่สุด) รูปใบหอกแกมรี ปลายเรียวแหลมโค้ง โคนเบี้ยว ขอบไม่จัก ใบแก่สีเขียวเข้มเป็นมันด้านบน กลิ่นยั้งทั้งสองด้าน ก้านช่อใบค่อนข้างปองแต่ไม่มีรูหรือเป็นร่องที่โคน มีตายอดใหญ่ปกคลุมด้วยเกล็ดเป็นน้ำยาง

ดอก : ยาว 0.8-1 ซม. สีเหลืองอ่อนหรือออกเขียว ดอกแยกเพศ (แต่มักเห็นเป็นดอกสมบูรณ์เพศ) ออกเป็นช่อกระจุกแตกแขนงแคบ ยาว 10-18 ซม. ตามซอกใบ แต่ละกลุ่มจะพบมี ดอกเพศผู้ได้ถึง 10 ดอก ล้อมรอบดอกเพศเมีย อยู่ 1 ดอกเสมอ กลีบเลี้ยงยาว จัก 5 พู มีขนตามขอบ กลีบดอกแยก 5 กลีบ ยาวประมาณ 5 มม. รูปขอบขนาน ปลายทู่ บิดในตาดอก ดอกโตเต็มที่บานหรือโค้ง มีขนตามขอบ หลอดเกสรเกสรเพศผู้ รูปคนโท อับเรณูมี 8-10 อัน ติดใต้ขอบหลอดสลักับซี่ฟัน รูปสามเหลี่ยม มักมีแต้มสีแดงขุ่น รั้งไข่ 5 ช่อง มียอดเกสรเพศเมียใหญ่คล้ายจาน

ผล : กว้าง 5-7 ซม. ยาว 10-16 ซม. (ยาวประมาณ 2 เท่าของกว้าง) รูปไข่ถึงขอบขนานหรือค่อนข้างรูปไข่กลับ ตั้งตรงบนก้านใหญ่แข็ง ยาวได้ถึง 5 ซม. หนาแข็ง แก่แตกออกจากทั้งสองด้านเป็น 5 ส่วน ทั้งแกนกลางผลที่มี 5 มุม มีหลายเมล็ดซ้อนกัน ปลายด้านหนึ่งมีปีกใหญ่แบนบาง ยาว 6-9 ซม. (รวมปีก)

นิเวศวิทยา : พืชพื้นเมืองของอเมริกาใต้ นำเข้ามาปลูกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในปี ค.ศ.1885 ปลูกทั่วไปในภาคใต้

อ้างอิงข้อมูล : ไชมอน การ์ดเนอร์ พินดา สิทธิสุนทร และก่องกานดา ชยามฤต. ไม้ป่าภาคใต้เล่ม 2. ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ ; 2559 (หน้า 198)
ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2557 กรุงเทพฯ : สำนักงานหอพรรณไม้ สำนักวิจัยการอนุรักษ์ป่าไม้และพันธุ์พืช กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2557 (หน้า 1258)

ภาพประกอบ : Flickr by (Bahamut Chao, flauna, kelen soares, Mauricio Mercadante, Muséum de Toulouse, P. L. Tandon, Siyang Teo, techieoldfox, taiwanicus)